JAN 24 1921

Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 18. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПОНЕДІЛОК, 24-го СІЧНЯ, 1921. — VOL. XXIX, No. 18. JERSEY CITY, N. J., MONDAY, JANUARY 24, 1921. — THREE CENTS

ВСІ НАРОДИ СВІТА ГОТОВІ ДО РОЗОРУЖЕНЯ.

БУВШИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ДО ФРАНЦІЇ КАЖЕ, ЩО ТЯГАР ЗБРОЄНЬ ПРИМУСИТЬ ВСІ ДЕРЖАВИ ПЕРЕРВАТИ ЗБРОЄННЯ.

ВАШИНГТОН, 21. січня. — Перед комітетом палати послів для справ фльоти вситупав нині Генрі Гвайт, бувший американський амбасадор до Франції та делеґат на мирову конференцію в Парижі. Підчас своїх зізнань заявився він за перерваннем дальших зброєннь. Говорив він, що увесь світ хоче здержання зброєнь. Народи всіх країв аж погинаються під тягаром податків на армії та фльоти. На запит, чи великі держави згодяться на розоруженне, Гвайт відповів, що, якби держави не захотіли, то їх народи примусять їх.

НОВЕ ПРЕДЛОЖЕННЄ В СПРАВІ РОЗОРУЖЕННЯ.

ВАШИНГТОН, 21. січня. — Сенатор Френс вніс резолюцію, котра пропонує, щоби Злучені Держави, Япан та Анґлія згодилися зменчати свої морські зброєння так, щоби до 1935. року вони зменчили о 75 процент. Сі три держави мають сотворити межидержавну комісію, по трох з кождої держави, і вона має перевести в життє сю умову.

ЗВЕРТАЮТЬ ВЕЛИКІ СУМИ ЧУЖИНЦЯМ.

ВАШИНГТОН, 21. січня. — Уряд так званого опікуна власности чужинців, котрий заряджував маєтками чужинців, що є горожанами держав, з котрими Америка вела війну, подав до відома, що він звернув понад 117 міліонів долярів маєтків Американкам, котрі повінчалися були з чужинцями з ворожих країв і через те потратили були американське горожанство.

В ПЕТРОГРАДІ ГРОШІ СКАСОВАНІ.

Намісць грошей є чекові книжечки, які виказують години виконаної праці.

ПАРИЖ, 19. січня. — Подорожні, які приїхали сюди, а які виїхали з Петрограду тому тиждень, оповідають, що бувша російська столиця є без гроший. Від нового року золоті, срібні і паперові гроші є урядово заборонені.

Замісць гроша за виміну служать години дійсно виконаної праці.

Кождий носить зі собою маленьку нотатку, в якій спеціяльні комісарі вибивають печатки, які показують, скілько властитель книжечки виконав праці.

Коли робітник хоче страви в ресторані, або пари чобіт, він іде до одного з урядових склепів і віддає з книжечки певну суму вироблених годин.

Наслідком того кождий мусить або працювати або перестати їсти. Чужинці мусять робити окремі умови із советами, бо кождого торговця, котрий би хотів громадити богатства, жде довга тюрма.

НІМЕЧЧИНА МАЄ 60 МІЛІОНІВ НАСЕЛЕННЯ.

БЕРЛІН, 20. січня. — Урядова статистика, яка небавком буде проголошена німецьким правительством, як пишуть тутешні часописі, подасть число населення теперішньої Німеччини на 60,282,602 душ.

Се число є меньше о 5 міліонів від передвоєнного населення Німеччини.

ПЛЯНУЮТЬ ЗЕЛІЗНИЦЮ ВІД БАЛТИЙСЬКОГО ДО ЧОРНОГО МОРЯ.

ПАРИЖ, 19. січня. — Американська компанія будови льокомотив Балдвина з Филаделфії, Па., фінансує великий проект будови зелізниці від моря Балтійського до Чорного. Співучасть в тім пляні бере фірма Морґана.

Лінія буде лучити Балкан з державами бувшої Росії і Східною Галичиною, якої нафта буде мати отвертий ринок.

ВІСТИ З ГАЛИЧИНИ.

Українські торговельно-економічні курси у Львові.

При Торговельній школі Товариства „Просвіта" у Львові, улиця Корнярктів ч. 1, відкриваеться курс висшої освіти з области торговельно-економічних наук. Програма того курсу обіймає всі предмети що входять в круг науки в торговельних академіях. Викладати на ньому будуть люди з висшими студіями і довголітньою заводовою практикою. Сей курс може віддати велику прислугу нашій молодіжі, позбавленій висшої науки.

Ляхи увязнили Чехів яко агентів Петрушевича.

Львівська українська часопись „Вперед" одержала отсе писмо:

Нас трох чеських студентів, інтерновано яко аґентів Петрушевича. Стягнено з нас 6 разів ріжні протоколи та закидують нам шпіонажу. Факти на своє оправданнє маємо. Просимо компетентні власти розглянути нашу справу. Ми находимося в таборі полонених у Ланцуті ч. 3. Вже третій місяць як нас інтерновано. Чеські часописи просимо о передрук: — **Йосиф Шалянски, Франтішек Прохаска, Карло Шульц,** всі з Праги.

Пошесні недуги в львівськім повіті і в околиці.

В околицях Львова стверджено: пятнистий тиф на Клепарові, Знесінню (Львів); Острів (Рудки); Городок, Честиня (Жовква); черевний тиф в Борщевичах, Клепарові, Яричеві Старім, Яричеві Новім, Гаях, Підлісках Великих, Скнилові, Запитові, Волкові, Знесінню, Прусах, Сокільниках, Баргатові (Львів); Хлопчицях, Чайковичах, Коропужі, Новосілках Гост., Розділовичах, Рудках, Тулиголовах (Рудки); в Ебенав, Фордербергу, Городку (Городок); в Куликові (Жовква); червінку в Беньковій Вишні і Підгайчиках (Рудки); шкарлятину в Сокільниках і Винниках (Львів).

Страшна пошесть на худобу в Брідщині і Радехівщині.

В останніх часах вибухла у Східній Галичині найбільша і найнебезпечнійша пошесть товару, так званий книгосуш. Покищо стверджено її в Брідщині і Радехівщині, одначе не виключне її поширенне і в інших повітах краю. Смертність велика, **бо на 100 хорих штук гине около 90** (девятьдесять!). Познаки: горячка, зачервененне слезної болони, очий, носа, ниска, обильні сльози з очий і невеликий виплив слизу з ніздрів; пізнійше, жовтаві прищики у гих місцях, а вкінці сильна біґунка. Смерть наступає звичайно (найпізнійше) в 7-ім дни, одначе трафляються випадки, що хора товарина гине нагло вже в перших годинах хороби.

Зараженню худоби можна запобігти лишень через цілковите відокремленне худоби. Худобу належить тримати постійно в стайні і там її кормити та напоювати.

Засуджені з Вівніча.

Львів, дня 26. грудня, 1920.

Наша боротьба за визволенне — зазначилася тисячами неповинних жертв, цінною мірою мученичої крови, утратою найкращих сил нації — виниценнем нашої еліти. Та справедливість наших змагань, невинність потерпівших жертв — виходить на яву.

Перед нами вісім засудженців за „спротив збройній силі", увільнених щойно з вязниці у Вісничу. Не люди, а тіни кістяків. „Спротив збройній силі" виглядав в них так:

1) У **Івана Шлапака** (40 літ, батько дітям) в Романівці, пов. Теребовля, найшли кріс, про який він нічогісько не знав; лишили його певне жовнірі, які в нього часто кватерували, або підкинув хтось з особистої мести. Був засуджений на 5 літ тяжкої вязниці.

2) У **Павла Барилки** (47 літ, батько 2 дітий) в Потуторах, найдено справді кріс — се є дуло без прикладу і без замку! — І за те засуджено його на три роки.

3) **Олекса Вакулінський** з Глубічка ве. (53 літ), голова „Просвіти", засуджений через те, що знаний в селі пияк, який здавна відгрожувався Вакулінському, посвідчив жандармерії, що кріс, який найдено в рові далеко від обійстя В., коло зелізничого двірця. кинула дочка Вакулінського. На таку лож арештувано і засуджено його на 8 літ.

Подібні злочини доказано й иншим: **Драґанови Павлови,** зі Синьоговки, пов. Збараж, **Івановн Маденлі** зі Стрия, **Максимови Наґаєви** зі Стриївки, пов. Збараж, **Вол. Василькову** з Лошнева, пов. Теребовля, **Янововому Лагоді** з Луки М., п. Скала.

Протоколярні зізнання звільнених сходяться на загал в одному, тим більше, що всі вони, крім Монделі, були суджені полевим судом в Тернополі у вересні 1919 р. При арештованню як звичайно побої, в арешті побої і дальші знущання профосів і капралів. В Тернополі служили за харч тільки зіпсована капуста — раз на день. З Тернополя відвезено їх, скованих до Вісніча. У Віснічу годовано їх перших 4 місяці самою морквою, опісля додавано вже по чвертці хліба, а часом трохи кінського мяса. Чисте білля — раз на три місяці. Гнали їх до найгрубших робіт, — товкли каміння, при чому бито за найменший спротив і без ніякої причини висмівано їх найбільші святощі, називаючи їх: „караїми", „свині", петлюри, кабани, с... сини, і т. п. Цілу минулу зиму спали на коритарі, на підлозі, при вибитих вікнах, на просторі 16 квадр. м. понад 20 люда.

— Пес у мене богато краще живе! — заявив господар Вакулінський.

При їх звільненню забрали з них усе аж до блюзки. Менделі обтяли холяви з чобіт! Не дали їм нічого на дорогу. Випущено їх по кільканацяти місячному відбуванню кари на інтервенцію У. Г. К. у Львові — около 30, зістає ще у вязниці до 100 люда, за яких також прошено вже нераз та безуспішно.

Ю. Ш.

АМЕРИКАНСЬКИЙ БАНКИР КИНУВ ЛІКВІДАЦІЙНУ КОМІСІЮ АВСТРО-УГОРСЬКОГО БАНКУ.

ВІДЕНЬ, 19. січня. — Американський банкир, Едмунд А. Витмен, про котрого були давнійше вісти, що оче кинути ліквідаційну комісію „Австроугорського Банку", остаточно таки покинув свое становище.

Він заявив, що Американці не можуть погодитися з Европейцями. Америка є на мировій стопі з народами Европи, але ті народи між собою ще є у війні. Наслідки тих відносин слідні усюди.

З ПОЛЬЩІ.

Винайм польських зелізниць.

Польська преса доносить, що мимо заперечення з урядових кругів зелізниці в Польщі винайнялено американським підприємцям на 15 літ на таких условіях: Держава одержить 350 міліонів долярів. Американці зобовязуються доставити 1000 паровозів і відповідну скількість возів, вибудувати, зглядно направити зелізничі лінії в Польщі і посередничити в доставі збіжа. Теперішний персонал має остати, тільки американські капіталісти за застерігли собі остру дисципліну і заказ страйків.

За відносини у Схід. Галичині.

Адміністраційна комісія варшавського сойму розглядала наглий внесок посла Заморского в справі відносин у Східній В сій справі має запасти рішення на засіданню, яке відбудеться при співучасти представників президії ради міністрів, скарбу, рільництва, зелізниць, внутрішних і військових справ.

З сойму.

Останнє засіданнє польського сойму почалося сконстатуванням посла Барліцького, що підчас останнього поіменого голосування, деякі посли віддавали по дві картки. Опісля раджено над переняттєм в заряд держави зелізничих будинків, виставлених окупантами. Раджено далі над орґанізацією лікарських палат в Польщі. Реферовано опісля справу зміни закону про охорону льокаторів, а саме підвисшення чиншу о 100 прц. відносно до чиншу з 1914 р. В дискусії забрав голос посол Пужак, який підніс, що закон дривдить льокаторів, що підвижка є неоправдана, та що закон охороняє каменичників, а не льокаторів. Єзуїт посол Лютославскі назвав охорону льокаторів „большевизмом" та заявився за зміною закону в дусі каменичників. Сойм згодився, щоби відложити політичну сторону справи Вільна на пізнійше та радив ще над поліпшеннем комунікації та знесеннем перепусток.

Як посол гандлював скірою?

Дня 24. лютого с. р. звернувся до експозитури польського міністерства промислу й торговлі в Кракові посол Рончковскі (з групи Пяст), що має позволення на спроваджения 4 ваґонів скір і дійсно скіри ті дістав. Тимчасом замість скір до фабрики обуви в Горлицях надійшли машини, а скіри, які п. посол узискав в Кракові, продав до Чехословаччини. Коли показалося, що посол Рончковскі не мав позволення на скіру, краківський уряд придержав машини, але мусів їх видати в наслідок натиску клюбу Пяст. Наконець і машини не дійшли до Горлиць, тільки їх продано. В тій справі посол Стапінський вніс у варшавському соймі інтерпеляцію, чи Рончковський заплатив за скіру, скільки коштували машини і де подилися?

Оферта Американців на видержавленне зелізниць.

Варшавські часописи доносять, що американські капіталісти предложили польському урдови оферту на видержавленне державних зелізниць. Американці жертвують пів міліярда долярів за 30 років. Зобовязуються за сей час вибудувати ряд нових ліній, заосмотрити в табори, а як услів ставляють усунення службовиків понад 50 літ і зорганізування власної зелізничої сторожі.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

Збори українських жінок в Берліні.

БЕРЛІН, дня 25. падолиста, 1920. (Почтою). — Дня 18. падолиста, 1920, в Берліні відбулися збори українських жінок, скликані з почину центрального комітету Національної Ради Українських Жінок. Збори постановили заснувати в Берліні секцію Національної Ради Українських Жінок і вибрати комітет секції.

Мета орґанізації — обєднувати Українок, що перебувають в Берліні; увійти в контакт з німецькими жіночими орґанізаціями; дбати про перебуваючих у Німеччині українських жінок і дітий; давати поміч українським полоненим і т. д.

Боротьба урядової партії на Україні проти українства.

РИҐА, столиця Латвії, дня 15. грудня, 1920. (З Українського Інформаційного Бюра в Латвії). — Большевицька урядова ґазета **„Известия"** (виходить в Москві) у виданню з 24. падолиста, 1920, доносить, що на 5-тій конференції комуністичної партії України, принято по рефераті Раковського резолюцію, яка стверджує цілком доцільну працю Центрального Комітету у військовому, поживному і в національному питанню. Резолюція із задоволеннем зазначує, що **політика Ц. К. зробила національне питаннє на Україні далеко меньше острим ніж воно було до сеї пори.** Будучому Ц. К. конференція доручає продовжувати сю національну політику; **рішучо боротись як з „українським шовінізмом", так і з русофобством,** а також збільшити в десятеро енерґію на селі в ділі орґанізації незаможного селянства проти кулаків (себто, орґанізація погромів в селах).

Упадок цукрового промислу на Україні.

РИҐА, столиця Латвії, дня 15. грудня, 1920. (З Українського Інформаційного Бюра в Латвії). — Московська большевицька ґазета „Правда" (виходить в Москві) з дня 26. падолиста, 1920, доносить, що на Україні зберіглося всього цукрового бурака 69.408 десятин, що проти нормального збору (400.000 десятин) складає лише 17%. З тої скількости бурака при найліпших умовах проукції можна добути 5,800.000 пудів цукру, або теж 17% нормальної продукції на Україні. Ще гірше стоїть справа з бураковим насіннем. При нормальному стані Україна вивозила 1 міл. пудів насіння і висівала $1\frac{1}{2}$ міл., що складало $2\frac{1}{2}$ міл. пудів, які висівались на площині в 450.000 десятин. Тепер же під насіннє засіяно лише 549 дес. або 12% нормального засіву, що дасть 30.000 пудів при найліпшому врожаю. Крім того є ще 213.000 пудів запасу насіння.

ЩО В ГАЛИЧИНІ МОЖЛИВЕ?

З шкільної конференції учителів в Турці над Стрием.

Дня 3. грудня відбулася учительська окружна конференція в Турці над Стрийом. Замітна вона богатьома опізодами:

7. Відчитано широко оброблену тему управ. шкі. з Ільника, Великановича, п. з.: „Ціль і суть кооперації", в якій референт подав вагу загальної орґанізації, обговорив кооперативи на придніпрянській Україні і в Галичині та подав проекти кооперативної діяльности, передовсім в нашому повіті.

2. Вибрано 2 членів і 2 заступників до шкільної окружної Ради, Українців. За се підчас оповіщення висліду голосовання, учителька Ушинська позволила собі на оклик: „То бидло, нема з кім ґадаць!", а пан інспектор Конечний не вагався з президії погрозити: „Жеби Украінци теґо не жаловалі!" Так виглядає толеранція! Видно, старо-шляхоцька жадоба погроз і обид, хоч при ніби демократичному правлінню — в них не пережилася!

3. Ухвалено в широкому стилю пристосовлювати шкільний примус, щоби поправити фреквенцію.

Ми цікаві, чи п. делеґат заопікується учителькою Ушинською, що з такою „любовю" буде відноситися до української дітвори, як до своїх товаришів Українців. Можеби знайшов для неї місце не між „бидлем", а в панських палатах?!

(„Вперед") **Учитель.**

ДО ХВАЛЬНИХ УРЯДІВ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ У. Н. СОЮЗА.

З нагоди відбувшоїся конвенції У. Н. Союза головна екзекутива ухвалила, щоби в місяцях грудни 1920 р., січню і лютім 1921 р. принимати нових членів до У. Н. Союза за 50 центів вступного.

На відбувшійся конвенції нарід свідомо сказав свою волю. Нарід переконався, що господарка в У. Н. Союзі є уміла та члени тоїж орґанізації мають повну ґарантію свого обезпечення.

З днем 1. січня 1921 р. входить в життє ухвала, силою котрої кождий член в разі каліцтва дістане відповідну запомогу аж до суми $300 без нарушення його посмертного.

Для добра нашої найстаршої і найбільшої української народної орґанізації просимо доложити всіх сил, аби приєднати до неї як найбільше число членів.

Де ще нема відділу У. Н. Союза, там шість свідомих і щирих Українців можуть заложити такий відділ.

Кождий член дістане прегарну грамоту, котра буде оздобою його хати, а крім того відзнаку, статут і платничу книжочку, та буде користати зі всіх прав і привілеїв У. Н. Союза.

Всі близші інформації дістане кождий в головній канцелярії У. Н. Союза:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
BOX 76, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ:

С. Ядловський, гол. предс.
І. Каштанюк, гол. секр. рек.
Ґ. Слободян, гол. секр. фінанс.
В. Левчик, гол. касієр.
А. Савка, завідатель „Свободи"

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий мони-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замість гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не зліпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA". 83 GRAND STREET, JERSEY CITY. N. J.

Польський рай.

Доносять з Польщі через Женеву, що у Варшаві, столиці могучої польської імперії, не стало хліба.

З сімох її пекарень лише одна дістає муку, так що другим лишаєть хиба замкнути бизнес або — печи хліб без муки...

В місяцю грудни 1920 року варшавський уряд запровіянтовання міста одержав всего одну десяту часть той скількости муки, якої потреба на виживленнє польської столиці.

Міністер провіянтів Слівіньскі зрезиґнував з розпуки.

Варшава тішиться надією, що запоможеться 100 вагонами муки, що ось-ось мають наспіти з Данциґу. Потішається столиця, як може, хоч знає, що 100 ваґонів її і на тиждень не стане, просто, як каже Поляк, „як псу муха"...

Дивно, що рільничий край не може виживити своеї столиці? Ні, зовсім не дивно. Ось дальша часть донесення:

„Від резиґнації Слівіньского орґанізація провіянту розлетілася зовсім. Та се ще не найгірше: Найгірше те, що поля по більшій части лежать облогом, бо селяни не мають ані пільних робітників, ані рільничих машин, ані гною, ані насіння...'

Дивно може тепер? Ні, зовсім не дивно. Ось вам ще дальша частина донесення:

„Цілий пів міліона мущин, здібних до праці, стоїть під збруєю, і споживає хліб, котрого вони не робили, а котрий так придався цивільному населенню. Кажуть, що Польща держить в поготівлю 170.000 жовнірів лише на те, щоби помашерувати сейчас на Горішний Шлеск, як лише плебісцит, котрий там має незадовго відбутися, випаде проти неї. Польська военна партія у Львові та Кракові уже робить відповідні приготовання".

І донесенне кінчиться так:

„З винятком одної армії, Польща находиться тепер в неліпшім положенню як Австрія. Положеннє фінансів, торговлі, орґанізації провіянтів зовсім однакове у обох".

А поміч із зовні ледво чи можлива. Чи можливо продати Польщі, польська марка паде і паде, а як коли день піднесеться, то лише на те, щоби на другий день тим тяжче упасти. Вона уже стала правдивим „джовком" так за границями, як і в самій Польщі.

Одна европейська ґазета малює Поляка, як він розділює гроші на домашні видатки. Сидить він в комнаті, з вибитими вікнами, в котрій одинока обстанова се старий стіл та поломане крісло. Сидить він і числить гроші, купами розложені на столі. Розчіхране волосе свідчить, що не легко було числити. Але наконець почислив і каже: „Маю цілий міліон. Сімсот пятьдесять тисяч піде на заплату мешкання, а за решту може дістану трохи хліба та сира".

А еміґранти з Польщі розповідають про таку розмову межи двома польськими обивателями: Каже один: „Той закурює папіроску в той спосіб, що запалює до лямпи польську марку, а потім запалює папіроску".

— „А то марнотравник!" — каже другий.

„Та де марнотравник! Він ощадний: заощаджує сірник".

Річ ясна, що серед такого довіря до польських паперових гроший в краю і за границями про торговлю з Польщею навіть мови бути не може.

Польща може заратуватися лише милостинею. Але й на неї нема великої надії, від коли один сенатор підняв в американськім Конґресі, що з гроший, зібраних на запомогу голодуючим, Польща обернула на війну повних 40 міліонів долярів.

„НЕ ХИЛЯЙТЕ В НИЗ ПРАПОРА"...

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Відень, 27. грудня, 1920.

Вже минає півтора року від страшної хвилі, коли Сх. Галичина підпала під польське панування. Сталося!... Хоробра Галицька Армія, яка в холоді і голоді 8 довгих місяців обороняла рідну землю перед збройним нападом зі сторони відвічного ворога — мусіла податися на область Великої України, щоби там далі ріками проливати свою кров за кращу долю цілого нашого народу і за визволення своеї ближчої батьківщини. Зачався хрестний похід безсмертної галицької армії, який **вже** записався на картках нашої історії золотими, нестертими буквами...

А що ділося в краю? Тут настав страшний час допусту. Безкарна польська солдатська немов тічня диких звірят кинулася на український народ — вбиваючи і мордуючи кого попало, рабуючи і розбиваючи наше публичне та приватне майно, задавлюючи своїми пазурами всі признаки нашого довголітнього національно-політичного доробку. Траґедія і муки, які перенесла Сх. Галичина заостанні півтора року під польським наїздом перевищують своїми страхіттями навіть татарську неволю. Серце здріґається на погад пережитого, рука не підводиться, аби змалювати як слід наші терпіння...

Але серед цеї неімовірної катастрофи, яка звалився на наші голови немов гураґан — була одна ясна черта. Це ґранітна, непохитна відпорність, що її супроти Ляхів доводив деньвдень і на кожному кроці український народ Сх. Галичини. Десь інде, на прочих українських землях і заморській еміґрації йшла завзята гризня партій між собою, ґруп — за політичний провід над народом, за кращий патент на патріотизм, поступовість і владу. В нас того всего не було. І до війни український національний табор Сх. Галичини виказував незвичайну виробленість політичну і дисципліну. Довгі літа боротьби навчили найширші верстви нашого народу — розріжнювати між основними і другорядними справами, навчили карности і підпорядкування вузьких інтересів партій і ґруп під **загальне національне добро.** В кожній важній акції — при виборах, в страйковім руху, на просвітнім, економічнім чи культурнім полі — ми вміли все найтися разом і коли треба було — разом бити ворога залізним нашим пястуком. І в тім була велич визвольного національного руху на нашій Батьківщині. Перед ним схиляли голови навіть наші вороги, ставляючи нашу єдність і дисципліну за взірець собі самим...

Страшне польське лихоліттє, ще цю нашу єдність — по змозі збільшило у сотеро. В Галичині перестали істнувати партії, перестали істнувати ґрупи і орґанізації, а витворилася одна збита фаланґа українського народу, який, хоч в кайданах, хоч окріваввлений і хоч придушуваний зі всіх сил ворогом — знав тільки одно: зі затисненими кулаками давати з усіх сил гідний відпір польському наїзникови. Випадок хотів, що займом Львова Поляками застав мене в столиці. Працюючи в Українському Горож. Комітеті я не один і не два рази інтевенював тоді в справах наших громадян то по ріжних польських урядах, то по судах і арештах. Не одна сцена з того часу осталася в тямці на віки. І так памятаю н. пр. невимовно важку сцену з початку 1919-го року у Львові. Вулицями вели ґрупу наших полонених. На дворі тріскучий мороз і сніг по коліна. На Казимирівській вул. біля „Бриґідок" стояв вже заздалегідь повідомлений гурт наших жінок, який полоненим давав дещо зісти і загрітися. Зношувано також зі всіх усюдів **обув,** тому, бо польські леґіонери, коли брали наших вояків у полон, майже з правила **розбирали їх з черевиків і одежі.** Полонені **йшли отже в тріскучий мороз босоніж і в сорочках...** Це такий страшний вид, що можна було зійти з ума, коли чоловік його бачив на власні очі... **Польська публика ставала звичайно** здовж хідників і на голови нещасних полонених падав тоді град обидливих прізвищ, вуличних лайок і соковитих епітетів, на які така богата словна „польська культура".

Отсе саме в такий момент, ґрупа наших полонених пристановилася. І піднявши кулаки в сторону польської публики, ці напів голі постаті майже в голос закричали: „А все таки ви прокляте польське кодло мусите вигинути до останнього накорінка на нашій землі!... Наніщо вам ваші „побіди" не здадуться!"...

Богато таких актів безпримірного героїзму і національної гідности виказали тоді наші брати і сестри. Тому не дивниця, що Поляки, хоч клеветали на нас, хоч підлещувалися коаліції — все таки шанували і боялися нас. **Хіба не є це доказом найвищого національного вироблення нашого народу у Сх. Галичині, що Поляки за цілий час своеї окупації не були всилі найти навіть дві-три одиниці з іменем, які булиб схильні на т. зв. уґоду з ними?...**

Знайшли собі лише старого платного наймита **Демянчука,** який зачав видавати за їх гроші ґазетку „Пробій". Але ця робота Демянчука самим Полякам видалася такою нікчемною і мізерною, що вони незабаром переставали давати гроші Демянчукови і так „Пробій" завмер...

Всеж таки думка розвалити наш одноцільний національний фронт, так сказати, зі самого нутра, кинути в наш ґранітний мур заразу національного зрадництва і цею дорогою немов динамітом — розсадити його, не покидала Поляків і далі. І ось тепер бачимо вже наслідки згаданої польської роботи. У Львові зачали нараз появлятися два **заплачені** Поляками орґани. Один з них: це щоденник „Рідний Край", другий — це тижневик: „Обнова". Перший виходить під редакцією **письменника** (sic!) **Михайла Яцкова,** другий — під редакцією иншого поета — **Сидіра Твердохліба...**

Цеї підпольної польської роботи ми не можемо і не сміємо легковажити! Вона для нашої національної справи крайно небезпечна.

Насамперід. Підложе повстання таких орґанів — у великій мірі пояснюється самими обставинами, серед яких приходиться нам у Сх. Галичині жити. Польська окупація, яка здавалося з початку була хвилевою і проминаючою — зачинає продовжуватися. Ніхто сьогодня не може з точністю сказати, коли її прийде кінець. Більшевицька офензива в літі м. р. не дописала, а на Союз Народів ніхто серіозно не рахує. Велика Україна сама не може піднятися на ноги. Отже і не дивниця, що слабодухів обхоплює роспука і зневіра. Бо матеріяльні умовини нашого життя у Сх. Галичині дійсно страшні. Наші інституції вичерпали свої фонди майже цілковито, а Поляки твердо держаться тактики — через матеріяльну нужду знищити нас і стерти на порох. Доріжня в Галичині страшенна. Був час, де край рахував на поміч від американської заморської еміґрації, але тепер і на це вже ніхто не рахує. Я, очевидно, не хочу вдаватися в розбираннє причин, чому так сталося, ані не хочу нікого осуджувати. Констатую тільки голий факт і передаю вірно те, що думають всі наші чільні провідники і одиниці з усіх верств населення. А мушу зазначити, що край уявляв собі поміч з Америки не конче у формі милостині. Прецінь кожний знає, що наші заморські брати пересилають і переслали вже до своєї рідні в краю **міліони долярів.** Ці гроші перейшли через ріжні **польські банки** і дохід з переміни вартісної американської валюти на безвартісну польську **вже** приніс Полякам **міліярдові** зиски. Читаючи пильно американську українську пресу бачу, що більшість її представляє наш національний табор в краю за якихсь чортів з рогами. Очевидно — з безпечного американського закутка це легко робити. Але все таки годі допустити, аби **всі** Ви там заразилися мотилицею. Напевно є на американській землі богато здорового і чесного алементу, який може лише в даний момент не годен здобутися на рішучійший виступ. Одна справа наладження грошевих посилок через найсоліднійші наші банкові фірми, евентуально через посередництво наших чеських братів — посилаючим в Америці і відбираючим в краю не лише не принести жадної шкоди але **скинулаб їм з грудий страшну відповідальність, що вони власним грошем, власною кервавицею спомагають наших ворогів, дають їм спромогу за українські гроші — купувати в Америці зброю і кулі, при помочі яких Поляки опісля вбивають і тюрмлять найблищих рідних таки цих-же, що з Америки через Польщу гроші до краю висилають.** Повстанне згаданої спільної інституції, в якій повинні і мусять мати **контролю** всі, хто нею послугеться — вже тим одним поставиліб нас на ноги. Бо в краю моглиб тут найти можність прожиття десятки і сотки голодуючих викинених на вулицю українських громадян, які тепер находяться над берегом пропасти.

Очевидно тут нікому не приходить на думку давати американським братам які науки, або ментарувати їх. **Робіть, що знаєте і що Вам Ваша совість наказує!...** Але памятайте о тім, що колись прийде час, де **кожен** з Вас стане в краю перед судом **найблищих.** І ніхто тоді не простить Вам крамоли одиниць і малодушности провідників...

На поданім тлі і зродилися нові „уґодові" ластівки у Сх. Галичині.

Що вони нам говорять? Вони нам говорять, що наша нужда і муки дійшли до краю. Але ніщо більше. Маючи постійний контакт з краєм можу з чистою совістю впевнити, що „уґодові" спроби розібються о залізний мур нашої суспільности. **Яцків** — дістав на свою ґазетку **800.000 польських марок, Твердохліб** на свій тижневик **500.000 польських марок.** Загалом: Поляки призначили останними часами на ріжні аґітаційні цілі **75 міліонів марок.** З того **вже** дали східно-галицьким Жидам **50 міліонів,** а одну трету частину, себто решту **25 міліонів** призначили для охочих... Українців. Покищо зголосилися по ці гроші лише два... поети. Але не виключена річ, що за ними можуть піти инші.

Коли чоловік дивиться на таку очевидну юдину і зрадницьку роботу — то мимохіть жах огортає серце. Бо я знаю лично одного і другого пана. Загалом: хто їх не знав або не знає у Львові? Сидів собі Михайло Яцків в асек. тов. „Дністер", писав ріжні оповідання, повісти, здобув велике імя серед цілого громадянства. Були люди, що вважали його недоцінюваним через „суспільність" пророком, були другі, що вважали його за дивака, а ще инші за бідного, прибитого злиднями „українського письменника". Бідний і прибитий горем — Яцків був. Це правда. Іяке там його становище в літературі, нехай скаже літературна критика, Але на кожен випадок — уходив Яцків за чесного і порядного чоловіка. Ніхто навіть припустити не міг, що в нім у нетрі така нікчемність сидить!...

Поет! Скільки полету, ясности, чистоти і ідеалізму міститься в сім слові. Поет — має чаром свого слова і силою своеї думки піднімати нас з преземних низин на піднебесні височини, має робити нас більше тонкими і вразливими на зовнішний світ, має найближувати нас до ідеалу божества і загалом вічно апелювати до наших найкращих почувань. А тимчасом?... Робота Яцкова більше нікчемна навіть від роботи москвофілів. Бо москвофіли мають якісь свої переконання та твердо їх держаться. Але вони з Поляками не пактують. Москвофіли в часі нашої війни з Поляками були примірними членами суспільности. Вони дали богато доброго рекрута до армії, дали богато офіцирів і загалом — не відтягнулися від національного обовязку. Також москвофільські провідники під **політичним** оглядом не пішли на згоду з Поляками, хоч Поляки нераз до них залицялися. Москвофіли лише кажуть, що Сх. Галичина „рускій" край. Очевидно: вони не можуть інакше, бо в цій ідеольоґії зросли. Але **практично, на ділі** — вони так само боряться з Поляками, як і ми. Вони йдуть до тої самої мети, що і ми — але иншими шляхами.

Обуреннє і погорда до двох зрадників, які вийшли з низин нашого життя і так безоглядно вбивають нашу дотеперішну єдність — **в краю страшна.** Всі відвернулися від обох запроданців. Суспільність з невимовним болем і соромом приняла цей удар і резервує собі відплату на пізнїще. Заслужена кара на цих панів впаде скорше чи пізнійше.

Але найбільша небезпека лежить в тому, що Поляки через ці нещасні одиниці намагаються втягнути до своеї „уґодової акції" ще також одну із провідних політичних партій у Сх. Галичині — а іменно: **радикальну партію.** Бо ясно, що якби Поляки могли запрезентувати перед світом „уґодовий" вексель з підписом якоїсь нашої політичної партії, тоді між „непримиримими" сталисяб лише ненависні Полякам галицькі трудовики. Говориться про те, що за „уґодою" мають бути такі чільні провідники радикальної партії, як: **др. Сев. Данилович, др. Ів. Макух, др. Лев Бачинський** і др.

На основі певних інформацій можу донести, що ці **всі вістки є з ґрунту брехливі і мають на цілі лише сіяти заколот між нашим громадянством.** Рішаючим є тут **офіціяльна ухвала Головної Управи Радикальної Партії.** В цій ухвалі зазначено, що **цілий український народ Сх. Галичини стоїть супроти Поляків на дотеперішнім становищі повної неґації.** А правда є, що в одних із 3-го перших чисел „Рідного Краю" помістив др. Сев. Данилович свої статті п. н. „Мої розмови з Поляками", в яких він росказує про ріжні **приватні** конференції, що їх др. Данилович відбув з ріжними польськими політиками. В цих статтях лянсує також др. Данилович свою **приватну** думку якогось блище неозначеного союзу між Польщею і Україною. Більше на ділі не має нічого.

Покищо годі вдаватися в політичний осуд виступу др. Даниловича. На основі даних, які прийшли з краю — можна лише ствердити, що ніхто в серіозність думок цего політика не вірить. Жадний союз Польщі з Україною немислимий. Це найліпше показалося по долі, якої зазнав отаман Петлюра зі своєю концепцією. Польща і за слаба і **орґанічно,** себто по душі, по своїй сдачі не здібна до чесного союзу з українським народом. Як галицька суспільність дивиться на найблищі події, подам незабаром.

Треба надіятися, що **відповідальні** чинники з поміж рядів радикальної партії скоро **в недвозначний спосіб** пояснять суспільности своє становище до виступів др. Даниловича, так, щоби в суспільности не було ніяких шкідливих сумнівів про нашу політичну єдність у відношенню до Польщі та щоби наш одноцільний національний фронт знов був зреставрований.

Ми не можемо схиляти і ніколи не схилимо в діл перед Поляками нашого національного прапору!...

Др. Павло Лисяк.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В ПИТСБУРҐ, САВТ САЙД, ПА., НА ПОМІЧ СТАРОМУ КРАЄВИ.

Pittsburgh, Pa., Jan. 17, 1921.

З нагоди Різдва Христового зібрано в церкві св. Івана Хрестителя на Савт Сайд Питсбурґ, Па., коляду для голодуючих Українців в Галичині **в сумі $152.46.** Сю коляду вислав Комітет церковний до Горожанського Комітету у Львові до поділу між найбільше потребуючих.

Жертви зложили:

Юрко Кіраль 20.00; о. Е. Сидоряк 10.00; о. В. Гривнак 10.00; В. Котула 5.00; Д. Дубрівний 3.00; С. Футрик 2.00. По $1.00: Ст. Яґелла, М. Тиркало, С. Гедьо, Р. Лесько, І. Гресько, Гр. Ґеряк, І. Спожарський, М. Дида, Г. Федорчак, П. Лепак, Д. Хлиста, П. Савчак, В. Вороняк, А. Дреп, В. Саладяк, І. Котула, Н. Мисько, Д. Костишак, Котловий, К. Гаркас, С. Готра, В. Слабий, Кречковська, М. Ґусак, Д. Василик, Ю. Савчук, М. Баган, Т. Баган, Н. Бохонок, Д. Макар, М. Козакевич, А. Маховський, І. Добрянський, Г. Кужинський, М. Поронович, П. Ганківська, І. Котула, П. Вовчко, Н. Савчак, А. Нагумик, А. Гафійчук, А. Верховська, К. Маґац, А. Михайлів, Г. Ковальчик, Гн. Вороняк, М. Щиткевич, М. Ортинська, Анна Осух. Дрібними жертвами $58.46. — Разом $152.46.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР В ГАЛИЧИНІ ПРОСИТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ О ПОМІЧ.

Управа „Незалежного Українського Театру" у Львові прислала до української громади в Нюарку, на руки д. Мих. Шустакевича отсю відозву:

Львів, дня 30. XI. 1920.

До українського громадянства в Америці.

Підписана Управа „Українського Незалежного Театру" у Львові, який з чисто формальних причин грав до недавна під фірмою „Укр. Ювилейний Театр" а тепер дає свої вистави під фірмою „Народного Театру Т-ва „Українська Бесіда" звертається отсим до українського громадянства в Америці з уклінною просьбою о матеріяльну поміч для артистів сього театру.

„Український Незалежний Театр" є зорганізований на товариських основах, то значить нема тут ніякої дирекції в розумінню звичайного підприємця і ексилуатора театральної дружини заразом—а натомісць єсть гурток заводових артистів під сю пору 26 осіб, які дають вистави і заробітком з сих вистав діляться пропорціонально до своїх артистичних здібностий і суми вложеної праці. Найвисшим орґаном сего гуртка є загальні збори, які вибирають зпоміж себе управу з 3 (трох осіб а се: управителя, режісера і секретаря і вони відповідають за цілу артистично-адміністративну діяльність театру.

Більшість членів „Укр. Незалежного Театру" — се люди з середнім і університетським образованнем, які вже пару років працюють на ріжних українських сценах і в ту працю вкладають усі свої сили, нерви і душу.

„Український Незалежний Театр" порвав з традицією старих українських акторів і виставляє найкрасші твори молодих українських і европейських драматурґів а клясичні і деякі побутово-народні твори укр. драматурґії з літературною і сценічною вартістю—виставляє в найкрасшій обсаді.

В склад репертуару театру входять:

Вол. Винниченка: Панна Мара, Молода кров, Чорна Пантера і Білий Медвідь, Базар, Брехня і Гріх.

С. Черкасенка: Казка старого млина, Про що тирса шелестіла, Жарт життя.

Іван Тобилевич: Суєта, Бурлака, Мартин Боруля, Чумаки, Бондарівна, Сава Чалий, Палівода XVIII. століття, Безталанна, Наймичка, Сто тисяч, Хазяїн.

Т. Шевченко: Назар Стодоля.

Т. Шевченко-Аркас: Катерина.

С. Васильченко: Куди вітер віє, На перші гулі.

М. Старицький: Ой не ходи Грицю, Чорноморці, Зимовий вечір, Маруся Богуславка, Ніч під Івана Купала, Циганка Аза, За двома заяцями.

Г. Артемовський: Запорожець за Дунаєм.

В. Чубатий: Воскресіння.

Л. Старицька-Черняхівська: Гетьман Дороженко.

Б. Грінченко: Степовий гість, Серед бурі, Ясні зорі.

Леся Українка: Камінний Господар.

Макс. Гальбе: Молодість.

Октав Мірбо: Лихі пастухи.

Г. Судерман: Огні Іванової ночі, В рідній сімі.

К. Гольдоні: Мірандоліна.

А. Чехов: Дядьо Ваня.

Сметана: Продана Наречена.

Я. Гордін: Стана, Міра Ефрас.

Е. Ростанд: Романтичні.

Молієр: Тартюф.

Г. Гавитман: Ганнуся, Перед сходом сонця.

Е. Золя: Тереса Ракен.

С. Бела: Діти Агасвера (Гимн нужди).

М. Гоголь: Ревізор з Петербурга.

Ст. Пшибишевський: Мати.

Г. Ібзен: Примари, Расмерсгольм, Ворог народові.

А. Стріндберґ: Батько, Товариші.

Фр. Мольнор: Чорт.

Фр. Шіллер: Розбійники.

Лессінг: Міна Барнгельм.

Для виконання того всього—потрібна є конечно видатнійша матеріяльна опіка і поміч української суспільности—якої артисти „Незалежного Укр. Театру" на жаль єще досі не мають.

Українське громадянство в Галичині є так знищене війною, пригноблене теперішними обставинами, має удержати своїм коштом стільки ріжного рода шкіл, освітних інституцій, мусить дбати про службовиків, непринятих до служби; нести поміч полоненим і інтернованим — так, що артисти „Нез. Укр. Театру" не посміли відкликатися до нього о поміч. Поміч ся одначе є конечно потрібна — так як конечним єсть істнованнє українського, порядного театру в столичнім місті Львові і цілий східній Галичині.

Театральна дружина, яка складається під сю пору з 26 осіб, мала за цілих шість місяців своєї тут діяльности 127.000 (сто двайцять сім тисяч) марок польських — або 300 (триста) долярів по теперішному його курсі — чистого доходу. На одного члена припадала отже місячно 1000 (тисячу) марок або два доляри.

Сі невідрадні матеріяльні відносини не зломали одначе віри в себе і красшу будучність, не відобрали охоти до праці на користь українського театрального мистецтва, бо артисти живуть в тій надії, що українське громадянство зза океану відгукнеся щиро на нашу просьбу і своїми одноразовою чи постійною допомогою дасть артистам „Нез. Укр. Театру" змогу працювати для рідного мистецтва в обставинах бодай в малій пропорції зближених до тих, в яких живуть артисти других народів.

Підписані є певні, що українське громадянство за океаном не відкаже нашій просьбі і своєю опікою над нами, до-

дасть нам сил до дальшої інтензивної праці для українського театрального мистецтва.

Пригадуючи латинську пословицю, що „два рази дає той, хто скоро дає" — просимо пересилати всякі жертви через „Wiener Bank Verein, Filiale Lemberg" на адресу: Др. Гриць Ничка, управитель українського театру, Львів, Турецька 2, повідомляючи рівночасно листовно того самого, Миколу Бенцаля і Ярослава Сенькова (обох при ул. Шашкевича 5).

За Управу „Незалежного Укр. Театру", який грає тепер під фірмою Народний Театр т-ва „Українська Бесіда" у Львові:

Др. Гр. Ничка, управитель,
Ярослав Сеньків, секретар,
(Ясень-Славенко)
Микола Бенцаль, режисер.

ХТО БУДЕ СЛІДУЮЧИЙ?

До сеї відозви нюарські Українці додають від себе таке:

Родимці! Ми мусимо помочи У. Н. Театрови і то без жадної дискусії. Нехай дискутують, котрі всяку акцію кінчать лиш дискусіями, котрі в Америці навчилися лиш нести дізорганізацію в свій рідний народ, тим лінюхам-неробам, їм полишім дискусію, чи помагати нашим братам чи ні. А самі берімся до праці і ратуймо все, що нам дороге і що еще дається ратувати.

Сейчас в справі помочі У. Н. Театрові у Львові бере початок гурток бувших артистів сего театру, котрі на його дохід ставлять народну оперету „Наталка Полтавка" дня 30. січня с. р. в Нюарк, Н. Дж., а другу штуку п. з. „Безталанна" на дохід У. Н. Театру у Львові, ставлять студенти Блюмфілдського Університету, в Пасейк, Н. Дж., 6. лютого.

Українські драматичні, аматорські, співацькі і музичні товариства, повторіть стару штуку на дохід У. Н. Театру, дайте хоть маленький концерт на сю ціль, а зробимо велике діло. Гроші шліть впрост на адресу подану управою Театру з поданнем імен учасників підприємства проситься подати до українських часописий.

ПОЗДОРОВЛЕННЄ.

(Білоруське оповіданє з уст народа).

Був собі раз пан. Вродився йому син. Ось і змовилися всі його дворові слуги піти поклонитися панови. Ставши оконом учити: „Я буду їти перший. Я понесу дарунок на голові повний кошик яєць. Старшина понесе заяця, а староста масло. Як прийдемо на покої, я буду говорити перший. А потім ти, старшина, скажеш: „І з усім двором". А ти, староста, скажеш потім: „І з женою і з дітьми". А наконець ти, парубче, скажеш: „І з усім прибутком".

Прийшли вони скоро на покої. А у оконома ремenець від постола розвязався, і як парубок станув йому на ременець, і задержав ногу, то оконом так повалився на землю з повним кошиком яєць.

„А бодай би ти пропав", — крикнув оконом з досади.

„І з усім двором", — каже навчений старшина.

„І з женою і з дітьми", — поспішає з поздоровленнем староста.

„І з усім прибутком", — додає парубок.

Як почув таке пан, то прогнав їх від себе буком, як собак.

Степан Руданський.

КОБ НА МОЄ СТАЛО.

Задумала з погонича
Панна кепкувати;
Зачинає до прикладу
Із ним розмовляти.

„Поведз, каже, „кланям пане!"
Та що-ж: кланям пане!
А вона йому на теє:
Галган естесь, Яне!

„Поведз еще мі „ковадло!"
Що-ж, панно, „ковадло"!
А вона йому і каже:
Глупі ти як садло!

Розізлився наш погонич,
Аж пужалном пише,
Тай говорить: Ану, панно,
Скажіть мені: „Дишель"!

Подумала собі панна:
—Та чуж, каже, дишель!
А погонич її каже:
—Трястя-ж вашій мамі!

—Та якже то?, панна каже,
Таж то не пристало!
—Дарма, панно, не пристало,
Коб на моє стало!

Яків Голота.

З ЖИТТЯ І БУТТЯ В ТАБОРІ В ЛІБЕРЦІ.

(З жовнірської газети „Український Скиталець", Ліберець, Чехословаччина, грудень, 1920).

Дня 10. серпня, 1920, відкомандовано от. Маріяна Мацейовича з Української Бригади в Німецькім Яблоннім („Дейтш Габель") до Ліберця („Рейхенберг") до помочі чеській команді, в ціли уладження приміщення в давних бараках для російських полонених на 900 Українців-Галичан, що верталися з італійського полону та для тих військових Галичан, які перейшли на чеську територію пізнійше як до червня, 1920, і що їх вже до Яблонного не принято.

Дня 18. серпня, 1920, відкомандувала Укр. Бригада в Яблоннім окрім от. М. Мацейовича ще пор. Варлаама Світлика, як адютанта, інженєра сот. Александра Саната, сот. Лікаря др. Богдана Чабака, рах. чет. Рудольфа Мартинюка, як ліквідуючого, чет. Івана Рибака, як складового і хор. Володимира Пика, як харчевого старшину. Назва табору „Українські праздовні табор".

Дня 26. серпня, 1920. приїхав „Переходовий відділ" з Яблонного із сот. Теодором Лавецьким. З того відділу повстала пізнійше Булавна сотня.

Дня 1. вересня, 1920. отворено „Умку" (У. М. С. А.). Се щось в роді клюбу. Даром дістається там папір, коверту і чорнила, так що можна зараз писати. Є також часописі, більярд, шахи, доміно і т. и., а також можна дістати два рази в день білу каву за 60 сот. і булку за 80 сот. Той льокаль призначений головно для стрільцтва. Такі приюти закладає американське товариство „Young Men's Christian Association" се є товариство христіянських молодців і від того „УМСА". Ми називаємо сей льокаль жартобливо „**Химка**". Святочне отворенне відбулось 7. жовтня, 1920., а управителем там сот. Евген Брилинський. Його помічником хор. Евген Федорів і хор. Стефан Пенюк.

Дня 5. вересня, 1920, прийшов до Табору транспорт полонених Укр. Галичан з Італії, а то 41 старшин і 327 стрілецтва. Їхня назва у нас „**Італійці**" або „**Макароні**", а також зовуть їх „**Лазароні**".

Дня 6. вересня, 1920. видав Укр. заряд табора денний приказ ч. 1., в якім приказано зорганізувати з прибувших „Італійців" один курінь. Курінний команд. пор. Михайло Гринів, комендант 1. сот. пор. Кость Цурковський, 2-ої пор. Федір Чорнописький, 3-ої Сидір Керкевич, Запасної сотні пор. Олександер Довбенко, булавної сотні сот. Еводор Лавецький. — Чеська команда табора видала покищо заборону віддалятись поза межі бараків.

Дня 7. вересня, 1920, отворено почту для табора. Управителем став чет. Василь Чорномаз.

Дня 8. вересня, 1920, назначено розпорядком міністерства підполк. Ільга комендантом табора, якому укр. заряд підчинений.

Дня 10. вересня, 1920, пополудни **приїхав перший транспорт групи ген. Антона Кравса**, під командою полк. Арнольда Вольфа. Се є останки Укр. Галицької Армії, які боролися спільно з Армією Петлюри против большевиків, а відтак зірвали з нею та по бою з Поляками перейшли на Косів, Жабє, Шибени і гору Стіг через Карпати і 31. серпня, 1920, в полудне прийшли на чеську територію. Сей приїзд був зголошений в таборі телеграмою вже з 2. вересня, 1920. **Перша група мала 152 старшин Галичан, 11 старшин Придніпрянців, 3 Придніпрянців урядовців, 309 стрілецтва, 24 женщин і 2 дітей.** Генерал Кравс поїхав до Праги до Укр. Уряду, а кінний полк враз з кіньми і возами остався в Чоп на Угро-Руси під командою полк. Стефанова. Їх називано „**Кравсівці**" або „**Херсонці**" від того, що їх найбільше із Херсонської дивізії. Звуть їх також „**Хамазеї**".

З І. Куріня відіхала робітнича сотня, 101 чоловік, на роботу до Годаміна на Мораві.

Дня 11. вересня, 1920, з Кравсівців зорганізовано другий курінь. Курінний сот. Петро Бакович, командант 4 сотні сот. Іван Рудницький, 5. сотні сот. Михайло Староселець, запасної сотні сот. Лев. Лісковацький. Того дня приїхав транспорт Галичан з Відня: 32 старшин, 43 стрілецтва. Їх названо „Віденцями" (або „Віденський фронт").

Дня 12. вересня, 1920, Богослуженне під голим небом, при співі хору, головно „Італійців". **Отець Мирон Кривуцький** (із Кравсівців) виголосив проповідь, в якій зясував коротко побут Галицької Армії на Україні та причини, чому „Херсонці" найшлися тут в таборі.

Дня 14. вересня, 1920, при грошевій підмозі заряду табора отворили „Італійці" кантину а радше крамницю. Дохід признячено на поправленнє харчів для стрілецтва І. куріня („Італійців"), та на запомоги на науку. Деякі товари мали вони з табору в Лібрингу коло Грацу, в Стирії, де перебували по поворот з Італії яких 8 недель заки прийшли сюди.

Дня 15. вересня, 1920, **приїхали утікачі з польського полону, головно з Тухолі**, а то 119 старшин, 3 підстаршин і 2 женщини. Їх названо „**Камедули**", ізза того, що прийшли обдерті та бідні. Звуть їх також „**Тухольцями**".

Дня 16. вересня, 1920, приїхав другий транспорт втікачів з польського полону, а то 20 старшин.

Дня 18. вересня, 1920, позволив заряд табора пор. Якову Голоті на отворенне **курсів німецької і української мови** на його прошеннє службовим листком з 16. IX. 1920. Навчання укр. мови перебрав від пор. Голоти чет. Василь Хомицький на власну просьбу.

Того дня пор. Я. Голота і пор. Іван Вегера, ходили просити на нараду на 7. год. вечером в ціли заснования **культурно-просвітного товариства**. Прошено по двох з кождої групи, а то від Херсонців, Італійців, Камедулів і Віденців. Збірка відбулась в Херсонській области". Вибрано 4-ох яко комітет, що мав занятись обрібкою програми будучої праці і скликанням загальних зборів.

Дня 20. вересня, — 1920, відбулися перші загальні збори „**Співацько-музичного гуртка**". Видїл: хор. Лука Сич, голова; саніт. чет. Богдан Кузьма, писар; чет. Олекса Дяків, господар; чет. Степан Горак, дірігент.

Того дня відійшли два робітничі відділи по 34 стрільців і 1 старшині з II. куріня доТерезина.

Заряд табора поручив веденнє таборового дневника пор. Я. Пастернакови.

Заряд табора назначив комісію для провірення старшинських і підстаршинських ранг.

Засновано власну пральню.

Дня 21. вересня, 1920, відійшли знов три робітничі відділи з II. куріня по 34 стрільців і 1 старшині до Терезина.

Ген. Кравс скликав збори старшин „Херсонців" та заініціював „**Комітет наглої помочи**". Вибрано виділ, а то сот. Івана Козака, пор. Василя Кузьмина і пор. Якова Голоту. Головою признячив ген. Кравс отам. Карла Шльосера, а на засіданню 24. IX. 1920, дібрано, яко виділових, пор. Михайла Гриневича, від „Італійців"; а пор. Дмитра Блавацького, від Камедулів. Виділ уконституювався так: голова от. Шльосер, писар і касієр пор. Кузьмин. На основний фонд передав ген. Кравс 3.710 корон від Кравсівців. Ціль: **запомога в наглій потребі для всіх членів табора.** По уступленню от. Шльосера вибрано головою сот. Миколу Скоровонського, а на місце пор. Гринева і Блавацького, пор. Иолод. Семаку і чет. Корнила Крушельницького, дня 15. X. 1920.

Того дня списано на тисячних зборах всіх, які хотіли би студіювати чи то в університеті, чи в яких фахових школах.

Дня 22. вересня, 1920, відбулися загальні збори Укр. Спортового Кружка (У. С. К.). Пор. Модест Купчанко, голова; пор. Осип Бережницький, писар; хор. Антін Базар, господар; сот. Карло Квапіль, референт копаного мяча; пор. Стефан Слезак, рефц зимового спорту; пор. Іван Остапяк, реф. легкої атлетики.

Дня 23. вересня, 1920, отворила старшинська харчівня Камедулів буфет (кімнату до снідань). Дохід на поправленнє харчів тої харчівні.

Дня 25. вересня, 1920, відбулися перші загальні збори „Культурно просвітного кружка". Пор. Ярослав Пастернак і чет. Іван Остапяк реферували проєкти будучої праці. Вибрано виділ: голова сот. Остап Кравець; містоголова чет. Василь Хоміцький; писар чет. Мирон Дольницький; скарбник сот. Осип Демчук; бібліотекар пор. Ярослав Пастернак; господар сот. Юліян Буцманюк; заст. виділових пор. Яків Голота і чет. Александер Лукіянович.

Дня 26. вересня, 1920, **видали „Камедули" друге число гумористичної часописі під назвою „Камедула".** Перше число видано в Яблоннім.

Дня 27. вересня, 1920, відбулись перші загальні збори історичної секції Культ.-Просв. кружка. Видїл: пор. Яків Голота, голова, пор. Ярослав Пастернак містоголова і архівар, пор. Петро Мигович, писар і скарбник.

Дня 28. вересня, 1920, відбулись перші загальні збори „Театральної секції". Видїл: пор. Василь Миндюк, голова; пор. Іван Вегера, містоголова; хоруний Стефан Тимчук, писар.

Дня 30. вересня, 1920, приїхало з Чоту з кавалерійської бригади групи генерала Кравса 24 старшин і 89 стрілецтва, а з переходового відділу у Вранові 42 старшин і 46 стрілецтва. Херсонців віддано в стан II. запасної, а Вранівців в стан I. запасної сотні.

НОВИНКИ

Спляча хороба в Шікаго.

Міський департамент здоровля міста Шікаго остерігає населеннє міста перед епідемічною хоробою, котру лікарі називають „енцефаліті летаргіка", а котру нарід називає „сплячою хоробою". Сей департамент подає, що від 4. січня до 18. січня в місті було 13 випадків сеї хороби.

Хоче вратувати батька і признається до убійства.

З Пітсбурга доносять, що малий девять-літний хлопчина признався що се він убив свою матір, а не батько, як каже поліція. Малий „виновник" так довго обставав при своїй вині, поки поліція довгими допитами не примусила його признатися, що він признався лише на те, щоби вратувати свого батька.

Його матір Марія Трой, котра мала кромі него, ще троє дітий, убито в спальні кулею вимірено просто в серце. Поліція довідалася від матери бувша убитої, що муж прийшов домів коло десятої години вечером. Він був пяний і бавився револьвером та не хотів відложити його, хоч жінка його кілька разів о се просила. В якийсь час пізнійше муж пішов до спальні на поверх, де вже була жінка і діти, і вона вчула, як Трой почав говорити голосно та грозити своїй жінці: „Я хочу тебе нині убити".

На основі сих зізнань арештовано мужа убитої, Валтера Троя, котрий свого часу був спеціяльним полісменом на пенсилвенійській зелізниці. Скоро після його арештовання зявився на поліції його девятьлітний син і зізнав, що се він убив матір свою. Хоч він пізнійше виперся своїх зізнань та признавися, що він хотів вратувати тими зізнаннями батька, мимо того батька дальше говорить, що се малий синок забив матір.

Як тримати молоко?

Ми знаємо, що молоко дуже скоро набирає в себе з воздуха ріжних хоріб і тому якраз тратить свій смак, а навіть свій природний кольор. Задля сеї причини молоко повинно ся трimати в чистих накритих посудинах в зимнім місці, бо інакше воно стане квасне. По містах достарчають молоко людям в закоркованих фляшках і тому воно не псується так скоро, бо до него не заходить воздух. Миски або другі посудини, в котрих стоїть молоко, треба зараз по спорожненню обмити в зимній а потім горячій воді.

Дмитро Геродот.

ЛИСТ З ТАРНОВА.

(З віденської газети „Воля").

В таборах.

Зараз як уряд Української Народньої Республіки так і громадянство, яке знову залишило кордони своєї Батьківщини, переживає період так званого таборового життя.

Від Гусятина і до Тарнова, від Підволочиська і до Львова — всюди, майже на всіх станціях, побачите ви громадян Української Народньої Республіки.

Стан і вигляд їх самий жахливий.

Евакуватись довелося хутко і несподівано.

Більшість з них навіть не їхала на підводах, а йшла пішки, захопивши на руки саме необхідне, і то чи богато візьмеш?

І от тепер сі біженці, які тікали голі і босі, світ за очі, аби тільки не попасти знову під большевиків, тепер стоять ешелонами, снують біля харчових пунктів, продають спекулянтам за безцінок рештки своїх ріший і рештки гроший в українській валюті.

На дворі холод, вагони не опалюються, харчування не налагоджене, місця росташування ще не призначені і нещасні біженці цілком гинуть від холоду, голоду й нужди.

Поводження Поляків з біженцями толерантне, але що з того?

Людині в першу чергу потрібні: тепло і горяча їжа...

А се достають далеко не всі і далеко не всюди.

Військових і цивільних перейшло через Збруч загалом від 40 до 50 тисяч людий.

Коли взяти під увагу, що військом уряду Української Народньої Республіки були заняті тільки частина Поділля і частина Волині, то цифра біженців, яким пощастило втікти, є надзвичайно високою.

Але нікого вона не дивує.

Бо тікали, кидаючи сімю, дружин і дітий, не тільки „буржуї", та визначні діячі, яким загрожувала жорстока росправа, але й селяни і більшість місцевих робітників.

Так з міста Каменця повтікали майже всі робітники друкарень, на чолі з головою професійної спілки п. Пустиніковим. І се не виїмкове і не випадкові явище.

Біженецькі табори тепер значно відріжняються від таких-же таборів перших часів революції. Тоді тікали всі реакціонери, які так чи инакше боялись революції, тікали буржуї з товстими кишенями і товстими клунками. Тепер від „робітниче-селянського уряду" тікає голота, тікають робітники та селяне. Тікають, голодуючи, бідкаючись, в більшости з певністю на загибель, але тікають...

Бо там — за кордонами большевицької опіки — смерть гадательна, а там, в большевицькому раю загибіль неминуча... Одним в закутках чрезвичайки, другим, ограбованим всякими „тижнями" — то лишків, то червоноармейця, то бідноти, то червоної армії, то ще якимись на — постепенне голодне вмирання...

Не солодке таборове життя біженців...

Сумно дивитись на їх бліді, обідрані постаті...

Жене їх немилосерне життя...

Хорі, голодні, майже без всяких надій, інстинктом хапаючись за життя — ходять поміж людий сі живі постаті протесту проти сучасного варварств яке прикривається робітниче-селянською машкарою і зветься большевизмом.

шукати правди.

Ось тут, серед біженців, серед їх соціяльного стану треба шукати правди.

Бо вона не в теплих каварнях, не на папері, який куплено за награбоване золото, а тут серед живих, але обідраних голодних людий.

І правда ся буде проти большевиків.

І проти тих, хто дбаючи на словах про культуру, політикою заграванння культивує нечуване варварство — російський большевизм.

Тарнов, 1-го грудня 1920 р.

Степан Руданський.

ЯК НЕ ВТІКАТИ?

Біжить дівка, в руках курка,
Сито під пахою;
Аж дивиться: спочиває
Козак під вербою.

Розпалилася дівчина,
Не зна, чого й хоче,
То підійде, то загляне
Козакови в очи;

То пуститься утікати,
То знов підступає.
— Та чого-ж ти утікаєш?
Козак промовляє.

— Який змисний, утікаєш,
Еге, не втікати;
Я вже бачу, що ти хочеш;
Бодай не казати!

— Та дурна ти, втікла-б курка,
Як тут що зробити?
—Який змисний, втікла-б курка,
А ситом накрити...

СПИС КНИЖОК НОВОРІЧНОЇ ПРЕМІЇ

ЯКІ ПРИЗНАЧУЄТЬ ВСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОТРІ ПРИШЛЮТЬ ПЕРЕДПЛАТИ НА ДНЕВНИК „СВОБОДУ".

З ПОНИЗШОГО СПИСУ НАЛЕЖИТЬ ВИБРАТИ КНИЖКИ НА СУМУ ОЗНАЧЕНУ У ВІДОЗВІ, ПОМІЩЕНІЙ НА 1-ІЙ СТОРОНІ СЕГО ЧИСЛА.

ОБРАЗИ І ПОРТРЕТИ:

Історичний Образ Українських Володарів та визначнійших мужів. Сей образ містить в собі 55 осіб і 22 важних иньших подій, викінчене артистичне, в 10 красках і золоті. Розмір 28x35 цалів. Всі династії представлені в хронольогічнім порядку: київська, галицька, волинська, литовська і Гетьманщина. — Ціна $1.00

Велики карти України, величини 21x31 цалі, в 10 красках, на тревалім папери. — Ціна ....50 цнт.

В'їзд Богдана Хмельницького до Київа, прекрасний образ, 28x22 цалів величини. Се славний малюнок українського артиста маляра п. Івасюка. — Ціна $1.00

Портрет Тараса Шевченка, один з найкрасших з малюнків українського артиста-маляра п. Красіцького, 28x22 цалів величини. — Ціна $1.00

Портрет Івана Франка, друкований на гарнім папери, величини 14x19 цалів. Ціна потрету з почтовою пересилкою ....50 цнт.

МУЗИЧНІ ТВОРИ:

Звуки України, нове розкішне виданє, яке містить в собі 7 найкрасших творів музичних на фортепян, як слідує: 1) Ще не вмерла Україна; 2) Засвистали козаченьки; 3) Українська Думка; 4) Закувала та сива зозуля; 5) „Сонце низенько, вечір близенько"; 6) Українська Шумка; 7) Козак. — Ціна $1.50

Вже воскресла Україна, вибір 10-ти найкрасших українських народних пісень під нотами на соля з супроводом фортепяна. — Ціна $1.50

Варшавянка, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Била жінка мужика, мішаний хор. — Ціна ....20 цнт.

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і барітон. — Ціна ....25 цнт.

За Тебе Україно, мужеський хор. — Ціна ....30 цнт.

За Тебе Україно, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Збірка українських народних пісень, на скрипку, мандоліну, корнет, саксофон, барітон, альто і тромбон. — Ціна $1.00

Звуки України на фортепян. Містить: 1) Дівча в сінях стогло. 2) Ой за гаєм зелененьким. Виданє Укр. Музич. Союза. — Ціна ....35 цнт

Згадка, мішаний хор. — Ціна ....25 цнт.

Жалобний марш, мужеський хор. — Ціна ....25 цнт.

Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор — Ціна ....40 цнт.

Побратався сокіл, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Реве та стогне, мішаний хор. — Ціна ....20 цнт.

Разом товариші в ногу, мужеський хор. — Ціна ..25 цнт.

Сміло други не теряйте, мужеський хор. — Ціна ..30 цнт.

Сміло други не теряйте, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Шалійте, мішаний хор. — Ціна ....35 цнт.

Як умру, то поховайте, мужеський хор. — Ціна...20 цнт.

5 пісень за 5 центів. 1) Український народний гимн. 2) Американський гимн. 3) Боже великий єдиний. 4) Марш соколів. 5) Марш січовий.

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Бондарівна. Драма в 4. діях з 5. відслонах.—Ціна 20 цт

Власна хата. Прольоґ. Для виповнення програми при отворению власних Народних Домів і читалень.—Ціна 10 цт

Вихованець. Народна комедія в 3. діях зі співами і танцями. — Ціна ....25 цнт

Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в одній дії, написав Петро Федисів. — Ціна ....15 цнт.

Два домики і одна фіртка. Комедія в 1. дії.— Ціна 15 цнт

Зоря нового житя. Комедія в чотирох діях.—Ціна 30 цнт

Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий. — Ціна ....10 цнт

Каграль Тимко або Що нас губить? Народна мельодрама в 5-ох актах, І. Мидловського. — Ціна ....20 цнт

Козацьке Сватання, історичний образ на 3 дії з року 1648. — Ціна ....25 цнт

Кара за Гріх, сумний образ з життя американського народа, в 3-ох актах. — Ціна ....35 цнт.

Козацьке Сватання, на три дії. — Ціна ....25 цнт.

Мужики Аристократи. Народний образ в двох діях. — Ціна ....15 цнт

Не ходи, Образ з житя народа в однім акті.—Ціна 10 цнт

Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Усценізував Карпенко Карий (Тобилевич) після поеми Т. Шевченка. — Ціна ....15 цнт

Ох! не люби двох! Оперета в 3-ох діях. — Ціна 25 цнт

Ой не ходи Грицю, та на вечерниці. Народна драма в співами в V. діях М. П. Старицького. (В переробці Алєксандрова. — Ціна ....30 ц

Пан Штукаревич або оказія якої не бувало, Сільські сцени на 2. дії і 4 відслони зі співами. — Ціна....35 цнт.

Правда все горою, образ з життя народа зі співами в 3-ох актах, написав Роман Сурмач. — Ціна ....25 цнт.

Пекло в хаті. Образ з житя народа в одній дії.—Ціна 15 ц

Соколиги, комедія в 4-ох діях. — Ціна....35 цнт

Сатана в бочці. Комедія зі співами в 1. дії. Ціна 10 цнт.

Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хлібо робів в Галичині. (Штука для аматорських театрів) — Ціна .... 20 цнт

Свекруха. — Комедія в 3 діях .... 25 цнт

Сватанє на Гончарівці, українська оперета на 3 дії, — Ціна ....35 цнт

Тато на заручинах. Міщанська пригода в одній дії. — Ціна ....10 цнт.

Украдене щастє. Драма з сільського житя в 5-ох діях. Написав Іван Франко. — Ціна ....25 цнт.

Хто винен, драма в трох діях. — Ціна....15 цнт.

КНИЖКИ.

Американські трости. — Ковбєк. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .. 15 цнт

Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.

Вільний чоловік і иньші оповіданя. — Ціна ....40 цнт

Вода в природі. — Умірковання та щирий. (В. Винниченко). — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 20 цнт.

Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цнт.

Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка в ілюстраціях. — Ціна ....25 цнт.

Гаси огонь поки не розгорів ся і иньші оповіданя. — Ціна ....20 цнт.

Ґеновефа. — Ціна .... 30 ц.

Гуцули і Гуцульщина. — Ціна ....25 цнт.

Дяк. Оповіданє Марка Вовчка. — Ціна....20 цнт.

Де любов там і Бог. — Ціна....15 цнт.

Жите, зарібки, організації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .... 15 цнт.

І. Жовнір. II. Оферма. Новеля з військового житя. — Ціна .... 10 ц.

Жінка і її значінє в суспільнім житю. — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отаманова. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цнт.

Знанє житя. Написав др. С. Демидчук. — Ціна ...30 цнт.

Збірка оповідань. Пятка. Єлиган-віле. Безробіте. Павло. В суді. Чорт і Микитиха. Бокачка. Милосердність. Слон і чоловік. Добра дочка. — Ціна....20 цнт.

За вольности України. — Ціна .... 5 цнт.

Загальна етнографічна мапа східної Европи, кольорована, величини 13x13, з точними поясненями в англійській мові. — Ціна .... 10 цнт.

Загальна фізична карта України і сумежні краї, величина 11x16, кольорована, в англійській мові. — Ціна 5 цнт.

Збірка повісток. — Ціна .... 10 ц.

За сестрою. — Є се найгарнійше оповіданє з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, Ціна .... 35 цнт.

З житя первісного чоловіка, дуже поучаюча, ілюстрована книжка, в дуже приступній і зрозумілій формі подає спосіб житя первісних і сучасних дикунів.—Ціна 35 цт.

3 років війни. Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповідання, відомости і інформації про український нарід, про старий край і Америку, богато ілюстровані. Понад 150 ілюстрацій. — Ціна ....30 цнт.

Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана Запорожським козакам. — Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти (ілюстрація). — Ціна .... 20 цнт.

Історія заложеня Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сипівка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.

Коротка історія Руси до зруйновани Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. Ціна 10 цт.

Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спільці. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правував. Як хлоп жида змудрував. — Ціна 10 цнт.

Казки за Циганів. — Ціна ....10 цнт.

Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрації). — Ціна ....50 цнт.

Людоїди і иньші оповіданя. — Ціна ....25 цнт.

І. Лист шинкаря до люципера і відповідь. II. Про алькоголь. — Ціна ....10 цнт.

І. Маска. II. Краса. Дуже гарне оповіданє.—Ціна 10 цнт.

Марта Борецка. Історичне оповіданє. — Ціна 25 цнт.

Монольоги, ч. 1. — Ціна....20 цнт.

Монольоги, ч. 2. — Ціна ....20 цнт.

Монольоги ч. 3. — Ціна .... 20 цнт.

На чужині. Гарне оповіданє за ріжні пригоди в чужім краю. — Ціна ....15 цнт.

Напад на Січ. — Павло Полуботок. — Ціна....5 цнт.

Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становище пияниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.

Оповіданє з військового житя і иньші. — Ціна ...15 цнт.

Оповіданя Панталеймона Куліша — Ціна ....15 цнт.

Оповіданя Олекси Стороженка. — Ціна ....15 цнт.

Про Батька козацького Богдана Хмельницького. Ціна 30 ц.

Починок. Написав Богдан Лепкий. — Ціна ....15 цнт.

Промови і декламації на весілях, хрестинах і забавах. — Ціна ....10 цнт.

Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху.—Ціна 10 цт.

Проти алькоголю. — Ціна....20 цнт.

Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пиянства, тільки виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінгтон Ірвінґ). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.

І. Про Шевченкові твори. II. Оферма. — Ціна 20 цнт.

Різдвяна ніч (з 10 образками) — Ціна....20 цнт.

Росія й Україна. — Ціна ....15 цнт

Русько-англійський тлумач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .... 60 цнт.

Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Мати — На Великдень — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 20 цнт.

Сільська вчителька, оповіданє. — Ціна .... 10 цнт.

І. Серце не навчити. — II. Побратими. — III. Вістун. — Ціна .... 10 цнт.

Страшна помста. — Оповіданє М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна ....20 цнт.

Сумна казка. Зміст: Сумна казка. — На торзі. — Як пан перехитрив дощ. — Дещо про давних богів. — Стогін землі. — Ціна ....10 цнт.

Сьвітові байки в оповіданях Степана Руданського. — Ціна ....15 цнт.

Сплачений довг. Оповіданє з міщанського житя. Написав Данило Лепкий. — Ціна ....20 цнт.

Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна .. 20 цт.

Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Ворожена будучности для женщин. Ворожене будучности для мущин. — Ціна .. 15 цнт.

Український штукар. 212 гарних штук до забави.—Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібливі. — Ціна .... 50 цнт.

Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля рече". — Ціна ....15 цнт.

Христос в Ґарнізоні, оповіданя з військового житя написав М. Яців. — Ціна ....40 цнт.

Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зуліми. — Ціна ....20 цнт.

Чорний кіт. Переклад з англійського. — Ціна ....10 цнт

Шевченко і його Україна. Зміст: Заповіт. — На Шевченковій могилі. — Поклін душі величній. — Тарасови Шевченкови. — Де памятник Тараса? — Памяти Тараса Шевченка. — Шевченко для свого народа. — Чому кождий Українець і кожда Українка повинні знати жите Тараса Шевченка. — Жите Тараса Шевченка. — Шевченко між народом. — На Тарасовій могилі. — Кирило Методіївське братство. — Винятки з творів Т. Шевченка. — Заповіт Т. Шевченка в чужих мовах. — Ціна ....15 цнт.

Що то є книжка? Початки козаччини (5 ілюстр.). Козачий кістяк. Кіндрат Бульенко-Швидкий. Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Як мужик ходив до царя правди шукати (оповіданє). Дві нені (оповіданє). Мадам Польонія хора (оповіданє). Як Степан чоботи купував (оповіданє). Ціна ....15 цнт.

Як люди живуть в Норвеґії і иньші оповіданя. — Приятелі. — Смерть. — Се така баба, що чорт їй на махових вилах чоботи віддавав. — Ціна ....20 цнт.

Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке грім. — Алькоголь, невільна отруя. — Шпион. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .... 15 цнт.

НОВІ КРАЄВІ ВИДАНЯ.

Рідне Слово, збірка новель і оповідань українських авторів, 290 сторін друку. — Ціна....$1.75

Гайдамаки, з портретом автора Тараса Шевченка. Сторін 100. — Ціна $1.25

Шлях до соціялізму (Ото Бауер). Сторін 48. Ціна 50 цнт.

Німецька Селянська війна (Фрідрих Енгельс). Сторін 126. — Ціна $1.00

Соціяльна революція (К. Каутський). Сторін 148. — Ціна $1.00

Своє життя, розмови на біжучі теми (Петро Тихий). Сторін 64. — Ціна .... 50 цнт.

Достойно єсть, [illegible] роковини. Сторін 32. — Ціна ....25 цнт.

Думки (Тарас Шевченко). Сторін 48. — Ціна ...40 цнт.

Дещо про гроші. Сторін 24. — Ціна ....25 цнт.

Вибір Поезій (О. Федькович). Сторін 32. — Ціна 25 цнт.

ЯК ПЕРЕСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ?

Найліпше висилати на почтовий або експресовий мані-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посьвідку. Такий лист не треба реджіструвати а вистарчить 2 центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки місто гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не злипились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового долара.

Всі листи належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщення платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих ціни на дворазове оголошення з 6 стрічок належить прислати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положение і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлювання надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

В справі поміщуваних оголошень на адресу „Свободи", не належить запитуватися адміністрацію а писати прямо на таку адресу, яка є подана в часописи. Адміністрація не має обовязку відкривати імен сторін, даючих анонімну адресу.

Пошукую **СТЕФАНА ВІЗНЯКА,** родом зі села Ольшаниця, повіт Ліско, Гал. Він є пасербом мого стрика. Маю до него вісти від матери. Він перебував перед 5 роками в Іст Йонґстави, Огайо. Хто про него знає, зволить зголоситися до: MICHAEL POTUCKI, Box 113, Philipsburgh, N. J. 18-19

Пошукую **ЛЕОНА ХОМИ** з Тернопільського повіту, в дуже важній справі, котрий лишив мені жінку і дитину а сам пішов в світ за очи. Хтоби о нім знав прошу мене повідомити: ІВАН ШУРИН, 416 N. Second Street, Allentown, Pa. 17-18

Михайло Іваницький з роду Ковалів, зі Стефкови, пов. Ліско, Гал. Він був у спілці бучерській з Олексом Гинтошом на Іст Пітсбург, Па. Прошу п. Гинтоша як і тих, що знають де пошукуваний перебуває, щоби донесли мені про се на адресу: JOHN KOWAL, Lock Box 140, Bridgeport, Pa. 18-19

Пошукую в важній справі **АННУ СМОЛИН,** доньку Симеона, родом з Вільшаниці великої, пов. Золочів. Перебувала довший час в Ню Йорку. Голоситись на адресу: ІВАН ПЕЛЕХ, 612 W. Lackawanna Ave., Scranton, Pa. 17-18

Пошукую свого мужа **ІВАНА ОСТАФІЙЧУКА,** з села Потічок, пов. Снятин. Перебуває в Америці. Хто з краяніа про него знає або він сам, нехай повідомить мене: PARASKA OSTAFIJCZUK, selo Poticzok, pow. Sniatyn, Galicia. 18

Пошукується **АПОЛЬОНІЯ СКІБІНСЬКА,** з дому Кобилянська, в віці около 33 роки, що приїхала до Америки 1914 р. і перебувала з початку в Ню Йорку. Походила з Беневи, повіт Підгайці. Вона сама або хто инший, що знає її докладний адрес, хай зголоситься до: ЯСЬКО СКІБІНСЬКИЙ, 206 Sherman Ave., Hamilton, Canada. Маю до пошукування дуже важну справу і хто мені подасть адрес і місце її перебування, або взагалі, хто мені подасть якунебудь вістку за ню, чи вона жива, чи мертва, дістане в нагороді $10.00. 16-18

Анна Галидай пошукує своїх братів **ІВАНА і ЙОСИНА ГАЛИДЕЙ,** з Якубіяна, Любовна, Галичина; перед 10 роками перебували в Cresson, Pa. Хтоби о них знав або вони самі зволять зголоситися на адресу: M. BAYKINS, Manhattan Lunch, 1128 Manhattan Ave., Brooklyn, N. Y. 14-21

Михайло Глубіш, родом з села Охримівці, повіт Збараж, Галичина, пошукує в дуже важній справі свого батька **АНТОХА ГЛУБІША.** Він перебував в Ню Йорку. Хтоби о нім знав, або він сам, нехай ласкаво зголоситься на адресу: MICHAEL HORBACH, 280—15th Ave., Newark, N. J. 17-18

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА церков в St. Louis, Mo. потребує сейчас дякоучителя. REV. A. ULANYTZKY, 1120 Dolman St., St. Louis, Mo. 17-19

ФАРМИ. Позір Родимці! Маю шість фарм на продаж, грунт першої кляси, великі сади, з коровами, кіньми, курами, безрогами; доми гарні по 9 кімнат, пивниці, ліси; недалеко міста, де досить роботи; продається задля виїзду властителів до краю. Голоситись до: I. TERLECKI, 116 West 70th St., New York, N. Y. 17-18

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕННЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

MINERSVILLE, PA.

Співацько Драматичний Кружок відограє представлення **„ОХ, НЕ ЛЮБИ ДВОХ"**, в неділю, дня 30. січня 1921, в Гай Скул на Прімрус Па. під управою дякоучителя п. Сим. Палюха. Дохід на гр.-кат. церков св. О. Николая. Початок точно о годині 6-ій вечером.

Отсим запрошуємо всі дооколичні місцевости: St. Clair, Bookron, Hechisville, Forzville і другі до численної участи. Представлення дуже гарне і поучаюче. Хто прийде, не пожалує. — КОМІТЕТ. 18-19